

Organitzadora del Seminari sobre la salut i el desenvolupament a través de la mirada de gènere

Professora Titular del Departament d'Infermeria i Fisioteràpia de la UIB

«La ciència ha de servir per millorar la qualitat de vida de les persones»

Quan vàreu començar a estudiar, us imaginàveu que acabaríeu treballant com a investigadora?

Quan vaig acabar els estudis, vaig treballar en el sistema sanitari, i deu anys després va ser quan vaig començar a fer classe a l'antiga Escola d'Infermeria. Vaig arribar aquí a conseqüència de moltes confluències, va ser un moment de molts canvis. Jo trobava a faltar en el sistema sanitari alguna cosa que no podia trobar, i em vaig plantejar el repte d'entrar al món de la docència. Les coses de vegades són multifactorials: hi ha situacions que ens fan triar i jo no sabia com acabaria ni si dedicaria tants anys a la docència, però va ser un canvi totalment radical.

A més d'infermera, sou antropòloga social. Quines relacions s'estableixen entre aquests dos camps de coneixement?

Em va fer comprendre molts aspectes disciplinaris i professionals. Em va canviar el concepte que tenia sobre la salut i la malaltia, i em va ajudar a entendre-ho des d'una visió molt més global i més antropològica: la manera com els costums i les pràctiques sobre salut i malaltia estan interrelacionades, i que tots aquests sabers ens permeten de millorar i poder aplicar-los també al nostre àmbit més local.

Heu fet feina durant vuit anys a l'Oficina de Cooperació al Desenvolupament i heu participat en projectes de cooperació universitària al desenvolupament a diferents països de l'Amèrica llatina i l'Àfrica subsahariana. Quin és el millor record que en teniu?

Va ser una etapa molt complexa; diria que va ser una de les etapes més importants de la meua trajectòria professional. Em va permetre d'aprendre moltíssim, poder conèixer en primera persona les necessitats de la població d'un altre país, un altre entorn amb una

situació diferent de la d'aquí... Obrir-te una mica més, ser més empàtica o entendre molt més les necessitats de les persones fora d'aquí. Et permet sortir del teu àmbit local i entendre que el món és alguna cosa més que el nostre entorn social. També m'ha fet canviar la meua docència i les assignatures que impartesc, ja que hi he introduït conceptes com la cooperació al desenvolupament i l'anàlisi del benestar de la població en el món.

Com va sorgir el Seminari sobre la salut i el desenvolupament a través de la mirada del gènere? Com va ser aquesta trobada, quin record en teniu?

Aquest congrés va ser un dels primers seminaris que vàrem organitzar. Va ser una experiència complexa, ja que hi varen participar docents i professionals sanitaris de Kenya, Tanzània, Uganda i Etiòpia. Eren persones amb responsabilitat i amb un gran càrrec acadèmic en el món universitari. Varen ser deu dies aquí complicats, divertits i sempre d'aprendre molt. La perspectiva de gènere va ser el fil conductor del seminari. Vaig poder comprendre alguns aspectes de la cultura africana i la concepció que tenen ells de la salut i la malaltia, quines pràctiques duen a terme, la manera com tracten el gènere en aquells països... Va ser molt enriquidor.

S'ha de reconèixer més el paper de les dones en la ciència i en la investigació científica? La comunitat científica és encara patriarcal?

Totalment. Les dones que s'han dedicat a la ciència han tingut moltes més dificultats que els homes, i això encara és vigent. No cal que mirem gaire enfora: podem centrar-nos en el nostre entorn. El tema de la conciliació familiar és complicat; aquesta perspectiva s'ha d'impregnar, hauria de ser sempre molt present. Les dificultats encara hi són, però també crec que les

començam a superar, hi guanyam molt terreny. Avui en dia les coses, per sort, són diferents.

Creieu que el paper de les infermers i dels infermers continua amb estereotips o que està infravalorat?

D'estereotipat, sí que hi està, i bastant. La infermeria és una professió molt feminitzada, sempre ho ha estat, malgrat que el nombre d'homes ha augmentat darrerament devers un 15-20% de l'alumnat de grau. A més, es continuen reproduint els estereotips del metge masculí i la infermera femenina, tot i que ja hi ha moltes dones metgesses i homes infermers. La tasca que fan les infermeres encara ara s'infravalora, no es reconeix. Tot i això, actualment es produeixen canvis importants, com el fet que una persona, en un centre de salut, pugui triar la seva infermera. És cert que encara no és gaire valorada la infermeria, però quan qualcú està hospitalitzat o té un problema de salut i n'hi fan el seguiment a través de consultes d'infermeria o visites domiciliàries, és quan es reconeixen les cures i es comença a valorar el treball.

Us heu topat amb obstacles en la carrera professional? D'aquests, n'hi ha hagut cap que hagi estat pel fet de ser dona?

D'obstacles, m'imagín que com tothom, i també per ser dona. Per exemple, en matèria de conciliació familiar. A més, si ets dona, has de demostrar molt més la teva vàlua; en canvi, a molts homes ja els la reconeixen d'entrada. Tinc la sensació que la meua trajectòria ha estat com una cursa d'obstacles molt llarga; reptes que he hagut de superar pel fet de ser dona i també infermera.

Quins són els objectius quant a salut pública als quals haurem de fer front els pròxims anys?

Els pròxims reptes de la salut pública tindran molt a veure amb l'atenció domiciliària i el fet que els infermers treballin més en el terreny, en el lloc on es produeixen els problemes de salut. I incorporant-hi les noves tecnologies, l'assistència en línia, que els permeten ser consultors i fer un seguiment de pacients i famílies. Crec que, en aquest sentit, venen canvis importants.

Creieu que es podran dur a terme els Objectius de Desenvolupament Sostenibles que es plantegen per a l'any 2030?

Els Objectius de Desenvolupament Sostenible comencen el 2015 i tenen la fita al 2030; són un repte que tenim per millorar la salut de tot el món. No podem deixar les vides de les persones en mans de polítiques neoliberals que deixin les persones sense poder accedir a un sistema sanitari i sense garantir un tractament ni

garantir unes cures. Els coneguts com a Objectius del Mil·lenni s'han assolit en un 50% en la majoria dels països en vies de desenvolupament de renda més baixa. Esperem que tot això serveixi per entendre que la vida de les persones és massa important com per deixar-la només com a tema polític. Jo impartesc continguts dels Objectius de Desenvolupament Sostenible i intent que els alumnes se'ls facin seus, que els entenguin i els comprenguin, i que entenguin que ells són un motor i part compromesa d'aquest canvi.

En quins referents us heu fixat al llarg de la vostra trajectòria professional?

Podria parlar de Florence de Nightingale i de Virginia Henderson, que és una de les teòriques de la infermeria, i el model transcultural de cures de Leininger. Totes m'han ajudat a comprendre les diferents dimensions i perspectives de les cures infermeres. I, a banda d'aquest referents d'infermeria, sens dubte, Martha Nussbaum i Amartya Sen, en el camp del desenvolupament humà sostenible. Han estat referents que m'han guiat i em continuen guiant tant en l'àmbit de la recerca com de la docència.

Quin paper ha d'acomplir la ciència?

La ciència, i la ciència en salut, concretament, ha de servir per millorar la salut, el benestar i la qualitat de vida de les persones, però arreu. La ciència ha d'ajudar a contribuir a la salut de tot el món i crec que és el repte que avui dia tenim.

